

VENDÉGVÁRÓ ÉRTÉKEK, PROGRAMOK

A TermészetBÚVÁR melléklete

Duna-Ipoly Nemzeti Park

Támogató:

Magyar
Telekom **T** . . .

Azánk kilencedik nemzeti parkja a Dunakanyart és tágabb környezetét foglalja magában. „Magját” a Börzsöny, a Pilis és a Visegrádi-hegység alkotja. Ezek régebben a Pilisi és a Börzsönyi Tájvédelmi Körzet részei voltak, de 1997-ben – nemzeti parkként – a hegységek peremterületeivel, az Ipoly völgyének még érintetlen szakaszaival és a Szentendrei-sziget meghatározott élőhelyeivel jogilag is összetartozó, kerek egészé váltak.

A Duna és a hegyek sok ezer éves küzdelmének eredménye látványként is kiemelkedő élményt kínál az erjáróknak. Az Alföld felé utat kereső hatalmas folyó a Zebegény és Nagymaros közötti szakaszon meredek hegyoldalak közé szorult, emiatt arra kényszerült, hogy éles kanyarral megkerülje a Szent Mihály-hegy andezit-tömbjét.

A visegrádi várdomb tetejét a középkorban épült Fellegvár koronázza. A Duna jobb partján innen és a közeli Prédikálószékről, a bal parton pedig a Hegyes-tető csúcsáról, a Julianus-kilátóból a legszebb a táj megannyi arca. A Börzsöny nyolcszáz–kilencszáz méter magas csúcsairól széttekintve az érintetlen erdőségek látványában gyönyörködhet a szemlélődő. A Magas-Börzsönt méltán nevezik a világszép panorámák hegységének.

A nemzeti park élőhelyeit rendkívül változatossá teszi az alapkőzet, a domborzati és a vízviszonyok sokfélesége. De az is érezteti hatását, hogy a vidék átmenet a Dunántúli- és az Északi-középhegység, valamint az Alföld és a hegyvidék között. Számos növényfaj itt éri el elterjedésének határát. A kora tavasszal virágzó *pirosló hunyor* például innen nyugatabbra, míg a *magyar gurgolya* ennél keletebbre már nem fordul elő. A területet állatfajok ezrei népesítik be. A védett és fokozottan védett növény- és állatfajok száma a hétszázat is meghaladja.

Pilis

Az üledékes szerkezetű Pilis egyetlen nagy, északnyugat–délkelet irányú hegyvonulatot alkot. A tőle eredetében és megjelenésében is gyökeresen különböző Visegrádi-hegységtől a

A Börzsöny őszi színei

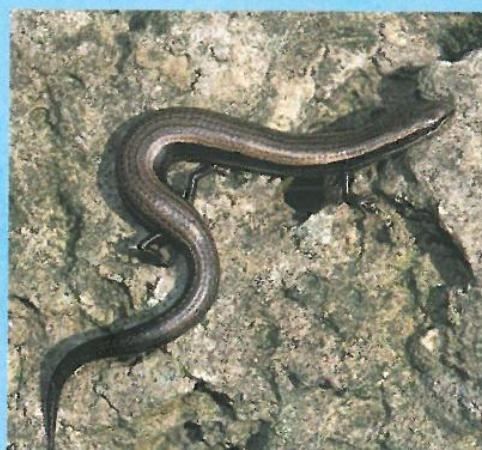
Pomáz–Pilisszentkereszt–Pilisszentlélek térségében húzódó törésvonal választja el. A 756 méter magas Pilis-tető egyben a Dunántúli-középhegységnek is a legmagasabb csúcsa.

A meredek hegyoldalakon sok helyütt előbukkan a hegység két alapkőzete, a mészkő és a dolomit. A mészkő igen jól karsztosodik, ezért a hegység kiemelkedően gazdag barlangokban. A nemzeti park több mint háromszáz barlangjának többsége a Pilisben nyílik. Egy részük, mint például a *Pilisszántói kőfülke*, a régészeti leleteiről lett nevezetes. Innen kőkorszaki vadász-eszközök és rénszarvascsontok kerültek elő. Mások különleges képződményeikről híresek. Ilyen például a hévizes képződményekben bővelkedő *Sátorkőpusztai-barlang*. A legtöbb barlang denevérélőhelyként is fontos. Az is a karsztosodásnak köszönhető, hogy felszíni vízfolyások és források alig találhatók a hegység területén. A felszínről a csapadék a víznyelőkön keresztül szivárog a mélybe, és csupán a peremterületeken tör felszínre, kisszámú, bár viszonylag nagyobb vízhozamú patakot táplálva.

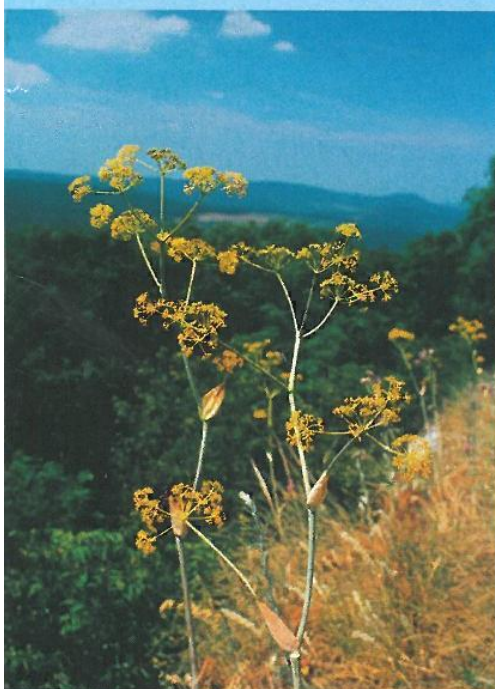
A Pilis erdőségeinek legnagyobb része cseres tölgyes. A fényben gazdag erdőkben dús aljnövényzet tenyészik, amelyben a hatalmas kelyhű *baracklevélű harangvirág* éppúgy megtalálható, mint a *sárga gyűszűvirág* vagy a *bíboros*

A hegyi tarsóka csak a Pilisben él hazánkban

A pannon gyík kígyózó mozgással változtatja a helyét

A magyarföldi husáng a Kárpát-medence bennszülött növényritkasága

kosbor. A hűvösebb területeken gyertyános-tölgyes váltja fel a cseres tölgyest. Itt tavasszal egész szőnyeget alkot az *odvas keltike* fehér és lila virága, de gyakori az *illatos ibolya* és a *galambvirág* is.

A sziklás hegyoldalakat sajmeleges karsztbokorerdő foglalja el, sziklagyepekkel váltakozva. Itt fordulnak elő a Pilis természetvédelmi szempontból legértékesebb növényei: a fokozottan védett *sallangvirág*, a *magyar gurgolya*

A nagy pele jól alkalmazkodott az ember közelségéhez

és a *magyarföldi husáng*. Az utóbbi két növény bennszülött (endemikus), azaz kizárólag a Kárpát-medencében él.

A Pilis hegyeit figyelmesen járva kis szerencsével az állatvilág gazdagságáról is megbizonyosodhatunk. A sziklagyepek fűszálai között megpillanthatjuk a tökéletes mimikriájú *fűrészlábú szöcskét*, a szintén jól rejtőzködő *sisakos sáskát* vagy a fű között surranó, apró termetű *pannon gyíkot*. Színpompás mintázatukról könnyebben észreve-

hetők a nagy termetű pillangók, mint például a ritka *farkasalmalepke*, a *fecskefarkú lepke* vagy a *kardos lepke*. Az erősen sziklás, meredek hegyoldalak lakója a *bajszos sármány*. A hegység ritka denevérfajai közé tartozik a *hegyesorrú*, a *horgasszörű* és a *pisze denevér*.

A hegység kultúrtörténeti értékei közül kiemelkedik a klastrompusztai pálos kolostor romja, valamint a változatos népségű (sváb, szlovák, jász) települések számos máig élő nemzeti ségi hagyománya.

Visegrádi-hegység

A vulkanikus eredetű *Visegrádi-hegység* nagyjából háromszög alakú területen fekszik, amelyet a Duna és a Pilis fog közre. Keletkezése és felépítése a Börzsönnyel mutat rokonságot, ami nem meglepő, hiszen régebben egységet alkottak, és a jégkorszak idején megjelent Duna bevágódása választotta őket ketté.

A Visegrádi-hegységet kialakító vulkáni tevékenység három fő kitörési központja Dobogókő, Visegrád és Nagy-Csikóvár környékén volt. Az akkortájt létrejött andezithegyek később erősen lepusztultak, így a jelenlegi legömbölyített hegyhátak már alig emlékeztetnek az eredeti vulkáni formákra. A keményebb kőzetek azonban ellenálltak a szél és a víz pusztító munkájának. Az összecementálódott andezitagglomerátum kőzetekből a körülöttük levő puhább kőzetek lepusztulásával alakultak ki a Visegrádi-hegység olyan jellegzetes sziklaképződményei, mint a *Vadálló-kövek* és a *Thirring-szikla*.

Az andezit alapkőzet – a mészkővel ellentétben – nem vízáteresztő. Ennek köszönhetően a Visegrádi-hegységben sok (mintegy százhetven) forrás és felszíni vízfolyás található. A felszínen tovafolyó csapadék az évezredek folyamán mély, V alakú völgyeket vájt magának az andezit- és andezittufa anyagú hegyek testébe. Az így létrejött meredek falú, sokszor vízesésekkel szabdaltnak, szűk patakvölgyek a kirándulók kedvelt úti céljai. Közülük a legszebb a *Malom-völgy*, az *Apátkúti-völgy*, a *Holdvilág-árok* és a híres *Rám-szakadék*.

A mély völgyekkel tagolt felszín és a Dunából meredeken emelkedő hegyoldalak a valóságosnál magasabbnak mutatják a Visegrádi-hegységet, pedig

Pirosló hunyor

a legmagasabb csúcsa, a *Dobogókő* is csupán 699 méter.

A táj növény- és állatvilága nagyon hasonló a Piliséhez. A legelterjedtebb társulások itt is a cseres tölgyesek és a gyertyános-tölgyesek, az északi oldalon pedig a bükkösök. Az eltérő alapkőzetnek köszönhetően azonban érdekes különbségek is megfigyelhetők. Az aljnövényzetben több mészkerülő faj, így például *északi fodorka* vagy *bodzaszagú ujjaskosbor* is megtalálható. Főként gyertyános-tölgyesek és bükkösök alján virít a hegység két nagyon szép, kora tavaszi növénye, a *májvirág* és a *pirosló hunyor*.

Az erdőket benépesítő állatvilág szintén szolgál ritkaságokkal. Az egyik legszebb hazai rovar, a hamvaskék színű, fekete foltokkal díszített *havasi cincér* az idősebb bükkösök lakója. A hűvös patakvölgyekben viszonylag gyakori a *gyepi béka* és a *vízisikló*.

A gyepi béka a jégolvadást követően rakja le petéit

A Visegrádi-hegység, kora középkori királyaink székhelyeként, a régi idők sok építészeti emlékét őrzi. Közülük a visegrádi *Fellegvár* és a *Salamontorony* a legismertebb és a legépebb, de megtekintésre érdemes a *píliszentléleki pálos kolostor* romja vagy a *dömösi prépostsági templom* épen maradt altemploma is.

A hegység emellett a hazai természetjárásnak is bölcsője. Az országban elsőként itt alakítottak ki összefüggő, jelzett turistaútrendszert, Dobogókőn pedig 1898-ban épült fel az ország első turistaháza. Az épségben megmaradt épület jelenleg a *Téry Ödön* turistamúzeum otthona.

Börzsöny

A Dunakanyartól északra fekvő Börzsöny viszonylagos érintetlenségét mindmáig sikerült megőrizni, hiszen a fennsík nélküli, meredek hegység

A havasi cincérrel idős bükkösökben találkozhatunk

belseje teljesen lakatlan, és utak sem nagyon épültek benne.

Földtani jellegét tekintve a Börzsöny a Visegrádi-hegységhez hasonlóan vulkanikus eredetű andezithegység. A 15–18 millió évvel ezelőtt kialakult

vulkáni formák napjainkra már nagyrészt lepusztultak, de még kivehető az ősvulkán egykori kalderája a Magas-Börzsöny csúcsai, a *Csóványos*, a *Nagy-Hideg-hegy*, a *Vár-bükk*, a *Holló-kő*, a *Miklós-tető* és a *Magosfa* karéjában.

A hegység pusztulása közben felszínre került kőzeteket a jégkorszak nagy hőingadozásai felaprózták,

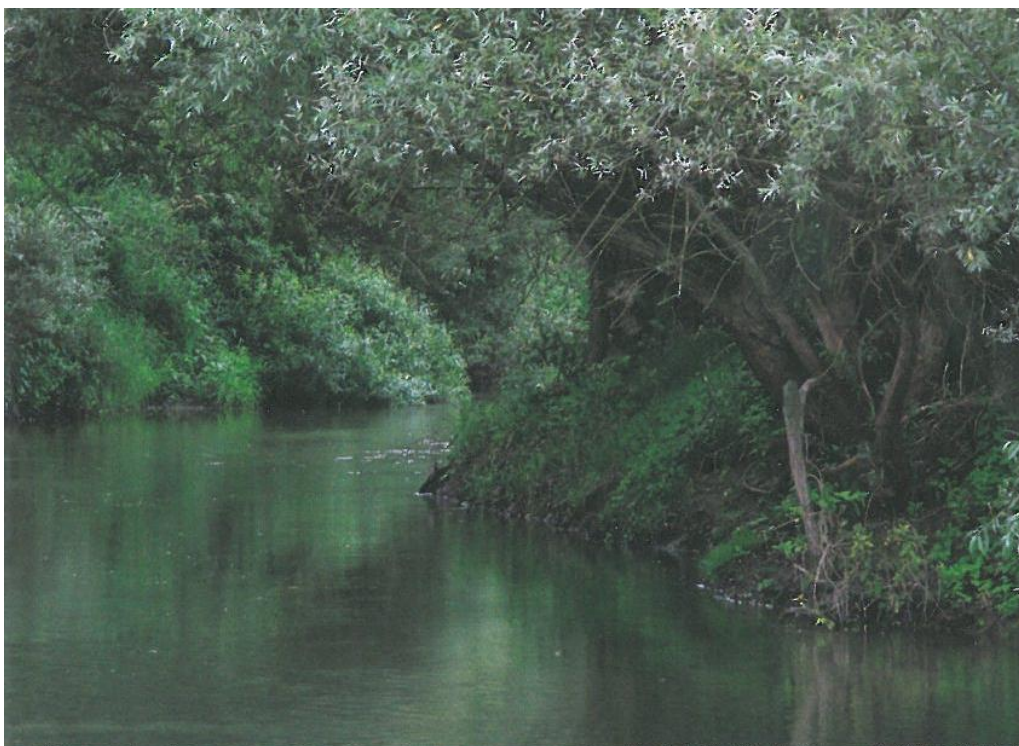
Tiszta vizű hegyi patakokban él a kövi rák

A német bucó a Duna sekély, gyors áramlású, kavicsos szakaszait kedveli

így alakultak ki a Börzsönyre oly jellemző kőtengerek, kőfolyások. Az összecementálódott, keményebb kőzetek viszont ellenálltak a kopásnak – belőlük lettek azok a fantasztikus alakú sziklaképződmények, amelyeket az itt élők sokszor külön névvel is illetnek: *Szarvas-kő*, *Oltár-kő* stb.

A Börzsöny kiemelkedően gazdag forrásokban. Külön érdekesség, hogy a területén található mintegy háromszázötven forrásból több mint negy-

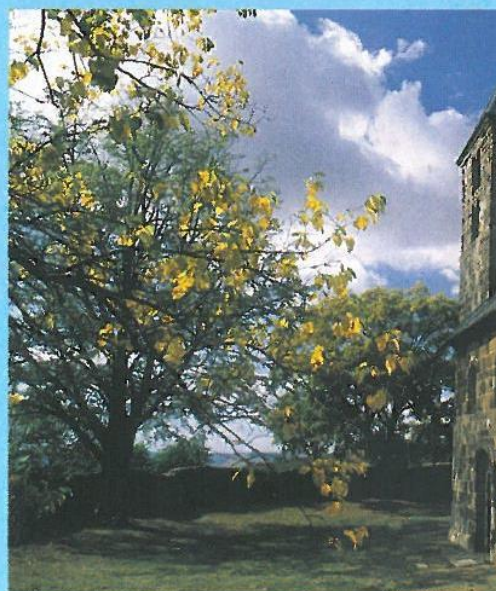
Az Ipoly egyik vadregényes szakasza

ven fakad 600 méternél is magasabban. Az évi 800 milliméter csapadék azonban nem csak a forrásokat táplálja: a keskeny völgyekben hűvös, párás mikroklímát is kialakít. Ennek köszönhető, hogy az úgynevezett bükkövezet a Börzsöny északi oldalán lejjebb „csúszott” a megszokottnál. Itt jó néhány jégkorszaki növényfaj is fennmaradhatott. Közülük egyik az *osztrák tárnicska*.

Amíg a Magas-Börzsöny északi elterjedésű fajoknak is otthont ad, addig a Dél-Börzsöny jóval melegebb vidékén sokszor mediterrán jellegű növényzettel találkozhatunk. A klimatikus változatosság jóvoltából a hegység növényzete nagyon gazdag. A különböző nőszirmok, kosborok és tárnicsfajok szinte teljes hazai választéka jelen van.

A terület állatvilága a mérsékelt zavarásnak köszönhetően szintén gazdag. A hűvös, párás völgyekben viszonylag nagy számban él a *foltos salamandra*, míg a tiszta vizű patakokban megtalálható a fokozottan védett *Petényi-márna* és a *kövi rák*. Az utóbbi számának folyamatos fogyatkozása arra utal, hogy napjainkra – sajnos – a Börzsöny vizei is veszítettek tisztaságukból.

A hegység háborítatlanságának legjobb bizonyítéka a madárvilág gazdagsága. Eddig több mint kétszáz madárfajt figyeltek meg, és százhusz faj fészkel is. Közülük az olyan emberi zava-

A nagybörzsönyi Szent István-templom

rára különösen érzékeny fajok a legértékesebbek, mint a *parlagi sas*, a *fekete gólya* és az *uhu*.

A Börzsönyben valaha huszonhárom erősség állt; mostanára a legtöbbjük nem több fákkal benőtt kőhalomnál. A legnagyobb *Nógrád vára* volt. Romként jelenleg is ez a legimpozánsabb. Ennek ellenére a drégelypalánki *Drégelyvár* a legnevezetesebb: 1552 nyarán hatalmas sereggel támadta meg a török.

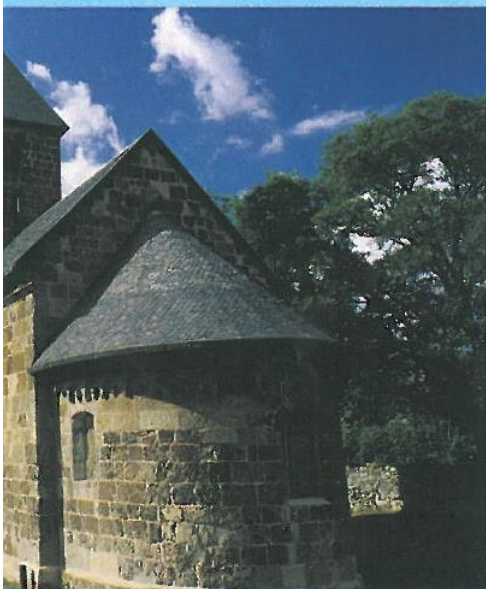
A hosszú ideje csendes falunak látszó *Nagybörzsöny* valaha a börzsönyi színesfémbányászat központja, virágzó bányaváros volt. Látnivalói közül

kiemelkedik az Árpád-kori Szent István-templom, a gótikus bányásztemplom, a tájház és a vízimalom.

A hegység egyedülálló kultúrtörténeti emléke az *erdei vasúthálózat*, amely összesen 200 kilométer hosszú pályarendszert alkotott. A síneket legtöbb helyen, sajnos, már rég felszedték, de Kismarosról Királyrétre, valamint Nagyörzsönyben és Kemencén újra jár a kisvasút.

Ipoly mente

Az Ipoly folyó Hont és Ipolyvece közötti rövid, szabályozatlan szakasza azért számít ritkaságnak hazánkban, mert ősi állapotát nem változtatta meg nagyobb mértékben az ember. A rendszeres áradásoknak köszönhetően így mindmáig fennmaradhattak a vidékre jellemző tájképi formák, valamint a különleges növény- és állatvilág.

m

Az Ipoly-völgy növénytársulásai közül a homoki gyepek, az égeres láperdők és az ártéri mocsárrétek a legbecseesebbek. Az ártéri rétek díszé a *réti iszalag*, míg a homoki gyepeké a májusban tengerként hullámzó árvalányhaj.

A legszebb látványt talán az éger-láperdők nyújtják. Az év nagy részében vízzel elöntött erdőkben az idős égerek törzse a gyökér felé megvastagodott, hogy a vízzel borított közegben támasztékul szolgáljon. Ezt hívja a népnyelv „lábaségernek”. A nedves talajú, helyenként vízzel fedett lápok aljnövényzetében megmaradt a *fekete*

ribizli eredeti, vadon élő alakja is, amely különleges növényteni érték.

Az Ipoly-völgy madárvilága is rendkívül értékes. Az Ipolyszög melletti megközelíthetetlen, érintetlen láperdő gémtelepnek nyújt biztonságos fészkelőhelyet. A folyóparton gémekek, kócsagok és gólyák keresnek táplálékot. Tovább gazdagítja a madárvilágot, hogy a környező területek madarai is lejárnak a völgybe eleségért. A Börzsönyből idejáró *fekete gólyák* látványa ritka, felejthetetlen élmény.

Számos ragadozó madarat is megfigyelhet a látogató, amint épp zsákmányra vadászik. Leggyakoribb az *egerészölyv* és a *barna rétihéja*, de időnként megjelenik egy-egy *rétisas*, *parlagi sas*, *halászsas* vagy *békászó sas* is. Az Ipoly-völgy mint nemzetközi jelentőségű vizes élőhely a Ramsari-területek jegyzékébe is bekerült.

A Szentendrei-sziget és a Duna menti területek

A Szentendrei-sziget több része a Duna-Ipoly Nemzeti Park részeként védett. A szigetet eredetileg széles sávban szegélyező ártéri ligeterdőknek napjainkra csupán a töredékei maradtak fenn, pedig az itt található hatalmas, odvas fák – többnyire fűzök és nyárfák – számos madárfajnak nyújtanak életteret és vízimadarak ezreinek nyugodt telelőhelyet. Az ártéri erdők ritka, védett állatfaja a – régebben kipusztultnak vélt – *szentendrei változó futrinka*.

A Szentendrei-sziget belsejében a Kiskunsághoz nagyon hasonló élőhelyek találhatók. A pócsmegyeri homokbuckákon és a szigetmonostori homoki gyepekben *homoki árvalányhaj*, *kései szegfű*, *fekete kökörcsin* és *szártalan csüdfű* tenyészik, de fellelhető a *homoki kikerics* és a *csikófark* is. A homokos területeken nyitott homokbányák falában költ a fokozottan védett *gyurgyalag*, a *búbos banka* és a *partifecske*.

A Duna és hullámtere csaknem ötven puhatestűfajnak ad otthont. A gyors folyású dunakanyari szakaszra jellemző például a *rajzos csiga* előfordulása. A főág nagy sodrású vizeit a halak közül a *magyar bucó*, a *német bucó* és a *selymes durbincs* is kedveli.

A Duna volt egykor a római birodalom védelmét szolgáló határvonal, a *limes*, amelynek emlékét számos őrtoronymaradvány őrzi.

DUNA-IPOLY NEMZETI PARK

Címerállata: havasi cincér (*Rosalia alpina*)

Az alapítás éve: 1997.

Kiterjedése: 60 314 hektár.

Fokozottan védett terület: 21 410 hektár.

Nyilvántartott barlangok száma: 334.

Területei: Börzsöny, Visegrádi-hegység, Pilis, Ipoly mente, Szentendrei-sziget és Duna menti területek.

Legismertebb hegycsúcsok: Csóványos (938 m), Nagy-Hideg-hegy (864 m), Pilis-tető (756 m), Dobogókő (699 m).

Kiemelt jelentőségű területek:

- Pilis Bioszféra Rezervátum,
- Ipoly-völgy Ramsari Terület,
- Pilis-oldal Erdőrezervátum,
- Prédikálószerk Erdőrezervátum,
- Pogány-rózsási Erdőrezervátum.

Bennszülött növényritkaságok a nemzeti park területén: magyarföldi husáng, magyar vadkörte, Kitaibel-varfű, magyar gurgolya, halványsárga repcsény.

Európai jelentőségű állatfajok: havasi cincér, zefir-boglárka, magyar futrinka, kövi rák, Petényi-márna.

Írták: a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság munkatársai
Fotók: Halász Antal, dr. Kézdy Pál, Kiss Attila, Szelényi Gábor, Turóczi Tibor.

FELELŐS KIADÓ, FŐSZERKESZTŐ: DOSZTÁNYI IMRE
MŰVÉSZETI, GRAFIKAI SZERKESZTŐ: KERÉK ANTAL
NYOMDAI ELŐKÉSZÍTÉS: PIXEL-X KFT. NYOMÁS: RÉVAI NYOMDA KFT.

BEMUTATÓHELYEK

A nemzeti park igazgatóság feladatainak fontos része a természeti értékek sokoldalú megismertetése. Ezt szolgálják a bemutatóhelyek, a kiállítások, a szakvezetések, természetismereti programok.

■ Királyréti Erdei Iskola

A Magas-Börzsöny kapujában, számtalan túraútvonal kiindulópontjában található látogatóközpont iskolai és óvodai csoportoknak kínál változatos programokat szálláslehetőséggel.

Szállás: 4–8 ágyas szobákban 41 fő részére; kétágyas, zuhanyzós szobákban: 10 fő részére.

Cím: 2624 Szokolnya, Királyrét

Telefon: 06-27/585-625, Takáts Margit

E-mail: kiraly.ret@invitel.hu

**Hegyek között kanyarog
a nagybörzsőnyi kisvasút**

■ Esztergomi Bemutatóközpont

Esztergom–Kertváros mellett, a Kis-Strázsa hegy lábánál várja vendégeit. A fokozottan védett terület bejáratánál álló épület emeleti termében állandó kiállítás mutatja be a Pilis hegység természeti értékeit. Huszonöt személyes oktatóterem és az udvarban ötven férőhelyes fedett szabadtéri pihenőhely várja a látogatókat. A bemutatóközpont mellett induló Strázsa-hegyi tanösvény önállóan is látogatható, amihez színes ismertető füzet ad segítséget. Az előzetes bejelentkezés alapján egész évben igényelhető programok: természetvédelmi előadások, vetélkedők, terepi programok, vállalati csapatépítő tréningek.

Cím: 2509 Esztergom, Strázsa-hegy

Telefon: Dr. Jankainé Németh Szilvia,
06-30/663-4614.

E-mail: nemethszilvia25@gmail.com

■ Szemlő-hegyi-barlang

A 2200 méter hosszúságban feltárt, fokozottan védett barlang Budapest egyik legértékesebb természeti kincse.

Csaknem 300 méteres kiépített szakasza kerekesszéssel is látogatható. Iskolai csoportok kihelyezett földrajzórán ismerkedhetnek a Föld kialakulásával, a hegység- és barlangképződéssel. A barlang fogadóépületében található vetítőterem előadások tartására is alkalmas.

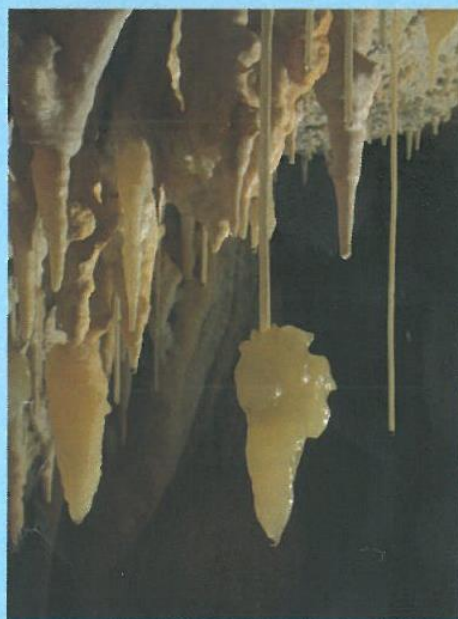
Látogatható: egész évben, keddtől kivételével minden nap 10–16 óráig. Túrák minden egész órákor indulnak; a túra időtartama: 35–40 perc. *Nagyobb csoportoknak érdemes előre bejelentkezni.*

Cím: 1025 Budapest, Pusztaszeri út 35.

Telefon: 06-1/325-6001.

Kihelyezett földrajzórák: Vörös Péter,
telefon: 06-20/928-4969.

E-mail: palvolgy@t-online.hu

Cseppkövek a Pál-völgyi-barlangban

■ Pál-völgyi-barlang és -kőfejtő

Ismert járatainak hossza 18,7 km, ezzel hazánk második leghosszabb barlangja. Kiépített 500 méteres túraútvonala mesészerű cseppkövek és különleges sziklaalakzatok világába kalauzol. Az egykori kőfejtő parkosított területe több száz fős szabadtéri rendezvények helyszíne lehet. A Pál-völgyi-Mátyás-hegyi-barlangrendszer járataiban földalatti földrajzórákat is szerveznek.

Látogatható: egész évben, hétfőtől kivételével 10–16 óráig. Túrák minden óra 15 perckor indulnak. A hosszú túra időtartama 50 perc, a rövid túráé 25 perc. *Nagyobb csoportoknak érdemes előre bejelentkezni.*

Cím: 1025 Budapest, Szépvölgyi út 162.
Telefon: 06-1/325-9505.

Föld alatti földrajzórák: Vörös Péter,
telefon: 06-20/928-4969.

E-mail: palvolgy@t-online.hu

■ Sas-hegyi Látogatóközpont

A 30 hektárnyi védett terület valóságos „élő múzeum”, amely mind a jégkorszakból, mind a jégkorszak előtti és az eljégesedések közötti meleg időszaka-

A csikófark piros álbogyói

kokból megőrzött növényeket. A dolomit alapközeten kialakult különleges élővilágot természetismereti kiállítás és a tanösvény állomásai ismertetik. A hegyről egyedülálló budapesti panoráma tárul a látogatók elé.

Látogatható: hétfőtől 10–17 óráig a kijelölt útvonalakon. Szakvezetés előzetes bejelentkezéssel kérhető.

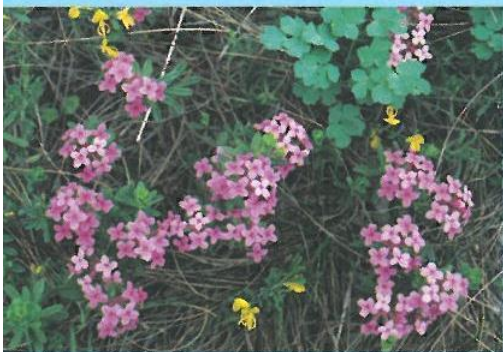
Cím: Budapest XI. kerület, Tájék u. 26.

Telefon: 06-30/663-4669; 06-1/3914624.

E-mail: menrathr@dinpi.hu

■ A Szénások Európa Diplomás Terület Látogatóközpontja

A fokozottan védett pilisi len egyedül a Szénások dolomithegyein él bolygónkon. Az idelátogatók interaktív természetvédelmi kiállítás keretében is megismerkedhetnek a terület tájtörténetével, természeti jellemzőivel. A túrázáshoz kerékpárok is kölcsönözhetők. A kiállítás megtekintése és különböző természetismereti programok

A henyé boroszlán a mészkő- és dolomitsziklagyep növénye

szervezése előzetes bejelentkezéssel egész évben kérhető.

Cím: 2084 Pilisszentiván, Bányász u. 17.

Telefon: Menráth Réka

06-30/66-34-669; 06-26/366-129.

E-mail: iroda@szenas.hu

Honlap: www.szenas.hu

■ Alcsúti Arborétum

József nádor egykori kastélyának vadregényes parkja jelenleg 40 hektáros természetvédelmi terület. Az angolkert több mint ötszáznegyvenféle fa- és cserjefaj gyűjteménye. Az újjáépített kápolnában a Magyarország történeti kertjei, a Babaházban pedig a József főherceg katonái című kiállítás látható. Az arborétum bejárásához szakvezetés igényelhető.

Látogatható: szerdtől vasárnapig, valamint munkaszüneti és ünnepnapokon 10–18 óráig.

Cím: 8087 Alcsútdoboz,

Alcsúti Arborétum

Telefon: 06-22/353-219;

Halász Ferenc 06-20/424-8995.

E-mail: arboretuma@externet.hu

Honlap: www.alcsutiarboretum.hu

■ Ócsai Tájház és Turján Ház

Az Ócsai Tájvédelmi Körzet az Alföldre valaha oly jellemző lápos, mocsaras és ingoványos turjánvidékből őrzött meg egy darabkát. Az Öregfalu központjában, az Árpád-kori templom közvetlen szomszédságában álló tájház a néprajzi gyűjtemény mellett számos kézműves foglalkozásnak és megelevenedő népszokásnak is otthont ad. A Turján Házban természetismereti kiállítás tekinthető meg. Kerékpár kölcsönözhető. Minden hónap 4. szombatján a „megelevenedő tájház” program fogadja az idelátogatókat.

Látogatható: február 1-jétől november 30-áig, kedd-szombat 9–16 óráig, vasárnap és ünnepnapokon 10–17 óráig.

Cím: 2364 Ócsa, Dr. Békési

Panyik Andor u. 4–6.

Telefon: Papp Ágnes 06-30/948-9150.

E-mail: tarnics@vipmail.hu

Honlap: www.ocsai.tajhaz.hu

■ Egreskátai major

A Nagykáta felől a 31-es főúton Jászberény felé haladva, a Birka-csárda utáni kanyarokat követően a főút mentén, jobb oldalon található majorban a látogatók régi magyar háziállatfajtákkal ismerkedhetnek. A téli időszakban a szürkemarha-gulya is itt telel. A szabadban színes tablók segítik a tájékozódást, míg a kétszintes majorépület-

Az Apródok útja tanösvény történelmi emlékhelyre vezet

ben a hagyományos gyepgazdálkodást bemutató szakkiallítás várja az érdeklődőket.

Látogatható: előzetes bejelentkezés alapján egész évben.

Telefon: Vidra Tamás 06-30/663-4650.

TANÖSVÉNYEK

■ Apródok útja tanösvény

A Drégelypalánk faluközpontból induló 4 km-es séta megismerteti a község főbb nevezetességeivel, majd a területre jellemző élőhelytípusokon keresztül vezet el a történelmi nevezetességű Drégelyvárhoz.

Szabadon látogatható.

■ Páskom legelő tanösvény

A dejtári templom mellől induló 3 km hosszú tanösvény a község történetét, a területre jellemző tájhasználatot, a természeti értékeket és a főbb élőhelytípusokat mutatja be szlovák és magyar nyelven. *Szabadon látogatható.*

■ Strázsa-hegyi tanösvény

Az Esztergomi Bemutatóközponttól induló tanösvény löszfalba vájt partifecske-telep, védett növények, a Pilist felépítő kőzetek és a Gyilkos-tó élővilágának megismerésére kínál lehetőséget. A kilátóból csodás panoráma tárul a nézelődők elé.

Szabadon látogatható.

Megközelítés: Esztergom–Kertváros mellett, a Dorogot elkerülő 117. számú főút és az úgynevezett „Suzuki út” kereszteződésében.

■ Sas-hegyi tanösvény

Hét állomáson mutatja be a terület élővilágát. (Bővebb leírását lásd a Sas-hegyi Látogatóközpontnál.) *Hétvégén 10–17 óráig a kijelölt útvonalakon szabadon látogatható.*

■ Kőpark tanösvény

Jókai Mór egykori villájának kertjében ízelítőt kaphatunk hazánk földjének kőzeteiből. Az itt bemutatott 42 darab kőzettömb 440 millió év emlékét őrzi. *Szabadon látogatható.*

Cím: Budapest XII. ker., Költő u. 21.

■ Nagy-Szénás tanösvény

A Nagykovácsi Polgármesteri Hivataltól megközelíthető, Európa Diplomával kitüntetett területen ritka bennszülött növények és egyedülálló kilátás várja a látogatókat. *Szabadon látogatható.*

■ Jági tanösvény

A pilisszentiváni sportpályától induló 3,5 km hosszú útvonal hat állomása bemutatja egy erdei tó élővilágát, a környék hegyeit, és fahatározásban is próbára tehetjük ügyességünket. *Szabadon látogatható.*

A fóti boglárka a Szentendrei-szigeten is előfordul

■ Fóti-Somlyó tanösvény

Utunk során megtudhatjuk, milyen különös helyre rakják tojásaikat a színpompás *gyurgyalagok*, hogyan kerül-

tek ide tengeri kagylók, és mit rejt a „fóti boglárka” név.

Szabadon látogatható.

Megközelítés: a fóti buszpályaudvarról a Fótot Csomáddal összekötő úton, Fótt központ felé fordulva. Közvetlenül a vasút keresztezése után balra térve jutunk a Fáy-présházhoz. A vonatról Fótfürdő állomáson kell leszállni.

■ Selyem-réti tanösvény

A láperdőben vezető 1,2 km-es tanösvényt végigjárva megtudhatjuk, hogyan végzik a Nagy-erdő fáinak sarkoztatását, miért fontosak sok növény- és állatfaj számára az elpusztult, elkorhadott fatörzsek, és az is kiderül, honnan kapták nevüket a „lábasfák”.

Szabadon látogatható.

Megközelítés: az Ócsai Tájháztól kb. 1,5 km-re a Bugyi felé vezető úton.

■ Tanösvény a Turjánban

Az Ócsai Tájháztól induló tanösvény a Duna-Tisza közén hajdan kiterjedt lápterületek egyik utolsó maradványát mutatja be. *Csak szakvezetéssel látogatható.*

■ Hajta-túra

A Tápió-Hajta Vidéke Tájvédelmi Körzetben homokbuckán, lápréten és nádason halad a 8,2 km hosszú túra, amelynek során három tanösvény is útba ejthető: a farmosi Sóvirágtanösvény (500 méter), a Kékbegytanösvény (210 méter), valamint a tápiószentmártoni Nősirom-tanösvény (800 méter). *Szabadon látogatható.*

Megközelítés: Nagykáta és Farmos között a 311-es út 7. és 8. kilométere között; vasúton Tápiószentmárton megállójáig, onnan gyalog Farmos felé haladva kb. 1,5 km.

■ Haraszt-hegyi tanösvény

A Vértes hegység déli oldalában meredek sziklaletörésekkel, mély völgyekkel és kopár dolomitletjtőkkel tagolt, változatos tájat ismerhet meg az érdeklődő.

Szabadon látogatható.

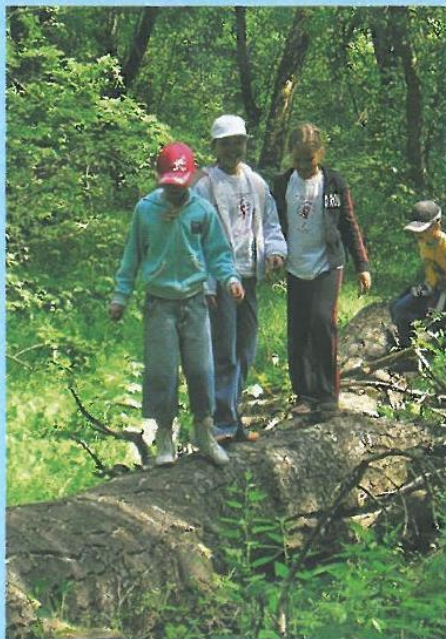
Megközelítés: a Csákvárt Gánttal összekötő úton, a vízmű melletti parkolónál kezdődik.

■ Földtani tanösvény

A gánti Bagoly-hegy egykori külszíni bauxitbányájában az egyik legérdekesebb magyarországi földtani feltárást mutatja be.

Megközelítés: Gánttól kb. 4 km-re a Zámoly felé vezető út jobb oldalán.

A tanösvények bejárásához szakvezetés kérhető. Az önálló bejárásukhoz segítséget nyújtó tanösvényfüzetek és más kiadványok az igazgatóság Zöld-Pont Irodájában szerezhetők be.

Erdei iskola a nemzeti parkban

TERMÉSZETVÉDELMI ÖNKÉNTES MUNKÁK

A nemzeti park igazgatóság egész évben önkéntes segítőtársakat vár a következő munkákhoz: tanösvény-felújítás, szemétszedés, makkgyűjtés, tájidegen növényfajok visszaszorítása.

Információ és jelentkezés:

dr. Kézdy Pál osztályvezető,
telefon: 06-30/663-4655.

A programokról és továbbképzésekről a www.dinpi.hu honlapon tájékozódhatnak. A jeles napokhoz kötődő rendezvények mellett az őszi Tatai Vadlúd Sokadalmat is figyelmükbe ajánljuk.

DUNA-IPOLY NEMZETI PARK IGAZGATÓSÁG

Székhely:

2509 Esztergom, Strázsa-hegy

Elérhetőségek:

Ügyfélszolgálati iroda:

1021 Budapest, Húvösvölgyi út 52.

Levelezési cím:

1525 Budapest, Pf. 86

Telefon: 06-1/391-4610

Fax: 06-1/200-1168

E-mail: dinpi@dinpi.hu

Honlap: www.dinpi.hu

